

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/205/2022
Identifikačné číslo spisu:	1516202310
Dátum vydania rozhodnutia:	25.07.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1516202310.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: Poľnohospodárska Pôda s. r. o., so sídlom Sibírska 55 Bratislava, IČO: 44 138 369, zastúpená: Advokátska kancelária LawService, s. r. o., so sídlom Stráž 3/223, Zvolen, IČO: 36 861 723, proti žalovaným: 1/ G. S., narodená XX. K. XXXX, S., Z. XXX, 2/ A. C., narodený XX. X. XXXX, H., A. XXX/X, obaja zastúpení advokátom JUDr. Peter Havlík, Nitra, Damborského 13, IČO: 50 361 864, za účasti intervenienta na strane žalovaných: MH Invest II s. r. o., Bratislava, Trnavská cesta 100, IČO: 50 021 150, zastúpený: Advokátska kancelária REDANT s. r. o., Bratislava, Konventná 6, IČO: 53 682 581, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, o dovolaní žalobkyni proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 09. marca 2022 č. k. 25Co/78/2021-324, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Intervenient má proti žalobkyni nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) z 23. júna 2021, č. k. 15C/93/2016-270 a priznal žalovaným 1/, 2/ a intervenientovi nárok na náhradu trov konania odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2. Odvolací súd uviedol, že v predmetnej veci sa žalobkyňa podanou žalobou domáhala určenia, že je výlučnou vlastníčkou nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území F., okres H., zapísanej na LV č. XXXX, parcela registra „C“, parcelné číslo 3053, orná pôda o výmere 2125m². V priebehu konania žalobkyňa predložila súdu prvej inštancie návrh na zmenu žaloby a domáhala sa, aby súd pripustil zmenu žaloby tak, že určí, že žalobkyňa bola vlastníkom vyššie uvedeného pozemku ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky zo dňa 18. augusta 2016 č. OU-NR-OVBP2-2016/032185-53 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy zo dňa 10. októbra 2016 č. 24929/2016/B624-SV/64203/To. Súd prvej inštancie navrhnutú zmenu žaloby pripustil

uznesením zo dňa 04. apríla 2019. Súd prvej inštancie zamietol žalobu z dôvodu absencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne a nedostatku vecnej pasívnej legitímácie žalovaných v prvom a v druhom rade, ktorí nie sú evidovaní ako vlastníci predmetnej nehnuteľnosti. V priebehu odvolacieho konania vstúpil do konania intervenient MH Invest II s. r. o. a to na strane žalovaného dôvodiac, že má právny záujem na výsledku konania.

3. Odvolací súd sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie a považuje ho za súladné s judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Podľa názoru odvolacieho súdu nie je prípustné určovať práva v minulosti, ak tieto práva zanikli. Platí, že súd určuje (ne)existenciu práva ku dňu jeho vyhlásenia. Okrem záveru, že vlastnícke právo nie je možné určiť do minulosti, je potrebné prihliadať aj na skutočnosť, že ak sa má určovacou žalobou, resp. určovacím výrokom súdu dosiahnuť zhoda medzi skutočným stavom a stavom zapísaným v katastri nehnuteľností, bude naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva daný vždy. Nedostatok naliehavého právneho záujmu „predstavuje samostatný a prvoradý dôvod, pre ktorý určovacia žaloba nemôže obstať, a ktorý sám o sebe a bez ďalšieho vedie k zamietnutiu žaloby“ (podobne rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/98/2004, 1Cdo/91/2006, 3Cdo/240/2006, 1Cdo/13/2010, 3Cdo/56/2011). Odvolací súd poukázal aj na rozsudok najvyššieho súdu z 28. septembra 2016 sp. zn. 5Cdo/548/2015 publikovaný pod R 22/2017, ktorého právna veta znie „Naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (§ 137 písm. c) CSP), nie je daný, ak sa petit žaloby, jej skutkové tvrdenia a právne hodnotenie neviažu na odstránenie konkrétnej spornosti žalobcom uplatneného práva“.

4. Naliehavý právny záujem na žalobkyňou požadovanom určení nemôže byť v danom prípade daný, pretože by nedošlo k zmene vlastníka, ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva. Žalobkyňa sa tohto určenia ani nedomáhala, pretože žiadala určiť, že jej patrí vlastnícke právo ku dňu vyvlastnenia, t.j. do minulosti. Odvolací súd, zhodne so súdom prvej inštancie, dospel k záveru, že žalobkyňa nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení a to najmä z dôvodu, že nie je možné určiť do minulosti (ku dňu vyvlastnenia), že bola vlastníčkou predmetnej nehnuteľnosti a jej skutkové tvrdenia a právne hodnotenie sa neviažu na odstránenie konkrétnej spornosti žalobkyňou uplatneného práva. Preto návrh zamietol bez toho, aby sa zaoberal meritom veci (otázkami aktívnej a pasívnej legitímácie strán sporu), ani právna argumentácia žalobkyne spojená s § 6 ods. 6 zákona o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb neodôvodňuje naliehavý právny záujem žalobkyne. Žalobkyňa nie je v spore o vlastnícke právo k nehnuteľnostiam s vyvlastňovaným subjektom (MH Invest II.), nemá ani žiadny pomer k vyvlastňovaciemu konaniu (nebolo vyvlastňované vlastnícke právo žalobkyne, ale vlastnícke právo MH Invest II.).

5. Podľa názoru odvolacieho súdu v danom prípade nejde ani o prípad určovacej žaloby ako prostriedku ochrany už porušeného práva, pretože žalobkyňa touto žalobou nesleduje zosúladenie zhody zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom - zápis jej vlastníckeho práva v katastri nehnuteľnosti, ale ide jej len o vyplatenie náhrady za vyvlastnenie pozemku, teda o plnenie, ktorého sa môže domáhať žalobou na plnenie, v ktorom konaní by sa otázka vlastníckeho práva posudzovala ako otázka predbežná. Žalobný nárok na plnenie by konzumoval aj určovací žalobný nárok, prípadne sa domáhať určenia, komu tvrdená náhrada za vyvlastnenie patrí. Do preukázania opaku treba tiež považovať rozhodnutie o vyvlastnení za vecne správne, teda do ukončenia správnych konaní nemožno v občianskoprávnom konaní ustáliť aktívnu legitímáciu žalobkyne a s ňou spojený naliehavý právny záujem pre akýkoľvek spor súvisiaci náhradou za vyvlastnenie. Na podporu tvrdení poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu z 27. januára 2021 sp. zn. 1Cdo/36/2020, ktoré pojednáva o totožnom skutkovom aj právnom stave.

6. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa včas dovolanie z dôvodu uvedeného v § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Záver súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu považuje za arbitrárny, keďže nie je skutková spojitosť s uvádzanou judikatúrou, čím bolo žalovanej zabránené nadobudnúť pozemok na základe platnej zmluvy. Poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu R 91/2018. Podľa jej názoru, ak žalobca môže preukázať, že má právny záujem na tom, aby rozhodnutím súdu bolo určené určité právo alebo právny pomer napriek tomu, že by mohol žalovať priamo na plnenie, nemožno mu určovaciu žalobu odoprieť. Určovacia žaloba tvorí tak pevný

základ pre právny vzťah účastníkov riešiaci existenciu platného právneho vzťahu založeného zmluvou. Od nej sa odvíja právo na náhradu za vyvlastnenie. Argumentáciu podporila rozhodnutím Okresného súdu Nitra sp. zn. 18C/116/2016, kde došlo k zamietnutiu žaloby pre nedostatok naliehavého právneho záujmu a pasívnej vecnej legitímácie, pričom odvolací súd toto rozhodnutie následne zrušil z dôvodu príliš formalistického posúdenia, namiesto zabezpečenia zákonného prístupu k súdu žalobcovi. Pripomenula rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorých sa sudy musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vnesenými účastníkmi konania a odmietnuť dôvody pre ich prijatie alebo odmietnutie. Pre vyplatenie náhrady za vyvlastnenie musí žalobca preukázať, že bol vlastníkom pozemku, k čomu môže dôjsť podľa žalovanej len určujúcim rozsudkom. K rozhodnutiu najvyššieho súdu z 27. januára 2021 pod sp. zn. 1Cdo/36/2020 uviedol, že bola voči nemu podaná ústavná sťažnosť, ktorú ústavný súd prijal na ďalšie konanie pod sp. zn. II. ÚS 482/2021. Preto navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu. Záverom požadovala odklad právoplatnosti rozhodnutí prvoinštančného a odvolacieho súdu.

7. Intervenient vo svojom vyjadrení nesúhlasí s odkladom právoplatnosti rozhodnutia, nakoľko nemôže byť dôvodom hodným osobitného zreteľa to, že sa vedie konanie o úschove medzi subjektmi úplne odlišnými od osoby žalobkyne a žalovaných. Dovolateľke by ani v prípade vyhovenia žaloby nevznikol zákonný nárok na vyplatenie náhrady za vyvlastnenie z úschovy, pretože, ako bolo vyššie uvedené, predmetná úschova sa týka vzťahu medzi spoločnosťami MH Invest, s. r. o. ako zložiteľom náhrady za vyvlastnenie a MH Invest II, s. r. o. ako oprávneným príjemcom náhrady za vyvlastnenie. K prijatiu sťažnosti rozhodnutia najvyššieho súdu na ústavnom súde pripomenul, že bolo predmetné rozhodnutie nálezom ústavného súdom zrušené. Nález ústavného súdu reaguje na nedostatky konkrétneho uznesenia najvyššieho súdu. S námietkami dovolateľa o porušení práva na spravodlivý proces v dôsledku neuznania naliehavého právneho záujmu sa viaceré senáty najvyššieho súdu vysporiadali konštantne, keď boli napadnuté rozhodnutia odvolacích súdov z prieskumu dovolacím súdom vylúčené. Z toho vyplýva, že právne závery súdov nižších inštancií o absencii naliehavého právneho záujmu žalobcu na určení vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia voči subjektu, ktorý nebol vlastníkom v čase vyvlastnenia a ani z toho dôvodu príjemcom náhrady za vyvlastnenie, boli správne a riadne a presvedčivo odôvodnené. Ako príklady uviedol uznesenia: z 27. októbra 2021 sp. zn. 4Cdo/143/2021, z 27. októbra 2021 sp. zn. 1Cdo/105/2021, z 23. februára 2022 sp. zn. 1Cdo/172/2021, z 25. mája 2022 sp. zn. 4Cdo/305/2021, z 31. mája 2022 sp. zn. 7Cdo/104/2021, z 31. mája 2022 sp. zn. 7Cdo/351/2021 a z 30. júna 2022 sp. zn. 9Cdo/278/2021. Podľa neho dovolanie na základe § 420 písm. f) CSP nemôže byť založené na nesprávnych právnych záveroch. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu považuje za riadne odôvodnené. Sudy oboch inštancií sa vysporiadali so všetkými námietkami žalobkyne a tieto považuje za nepodložené a nepreukázané. Náhrada za vyvlastnenie sa týka vzťahu vylastniteľa, vyvlastňovaného subjektu a subjektu, ktorý je s vyvlastňovaným subjektom v spore o vlastnícke právo k vyvlastňovanej nehnuteľnosti. Nakoľko žalobkyňa nie je ani jedným z týchto subjektov, nemôže jej nárok na náhradu za vyvlastnenie patriť rovnako, ako nebude patriť ani žalovaným v prípade ich úspechu v tomto konaní. Pôvodná žalovaná a ani žalovaní však nie sú vlastníkami vyvlastnených pozemkov a neboli nimi ani v momente vyvlastnenia, preto ani nie sú príjemcami náhrady za vyvlastnenie zloženej v úschove. Z toho dôvodu nemôže mať žalobkyňa z titulu nároku na náhradu za vyvlastnené pozemky voči žalovaným naliehavý právny záujem. Preto navrhol dovolanie žalobkyne odmietnuť ako neprípustné a priznať mu nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

8. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti (dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa ustanovenia § 444 ods. 1 CSP) a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považuje za udržateľný aj ústavný súd (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, pretože nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

10. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Žalovaná namietala arbitrárnosť rozhodnutia, uvádzanie judikatúry bez napojenia na skutkový stav a existenciu naliehavého právneho záujmu.

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. V neposlednom rade je dovolací súd viazaný aj skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

13. Zisťovanie skutkového stavu a správnosť vyhodnotenia vykonaných dôkazov súdom predstavujú skutkovú stránku sporu (skutkové otázky), ktoré nie sú prípustným predmetom dovolacieho prieskumu. Súd zisťuje skutkový stav veci, aby si tak vytvoril predpoklady pre aplikáciu právnej normy, na základe ktorej v konkrétnej veci nachádza právo, teda dochádza k právnemu posúdeniu veci. Právnym posúdením veci je činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o existencii, resp. neexistencii subjektívnych práv a povinností subjektov z právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávnosť právneho posúdenia veci preto nemožno vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu, ale len argumentáciou spochybňujúcou použitie právnej normy súdom na daný prípad, alebo jej interpretáciu, prípadne jej aplikáciu súdom na zistený skutkový stav (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/150/2020 zo dňa 27. apríla 2022).

14. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie nevyplýva nepresvedčivosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení, všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne a náležite neodôvodnil, a že pri rozhodovaní nezohľadnil odvolaciu argumentáciu dovolateľa. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Dovolací súd v tejto súvislosti tiež dodáva, že nie je povinnosťou odvolacieho súdu vždy dopodrobna reagovať úplne na všetky námietky odvolania. Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 78/05 zo dňa 16. marca 2005). Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 188/06 zo dňa 08. júna 2006).

15. K námietkam naliehavého právneho záujmu dovolací súd pripomína svoju ustálenú rozhodovaciu činnosť, napr. uznesenie z 21. apríla 2022 sp. zn. 7Cdo/63/2021: „Dovolací súd za smerodajné považoval závery odvolacieho súdu, že žiadané určenie vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti sa malo vzťahovať ku dňu vyvlastnenia, teda išlo o deklarovanie vlastníckeho stavu do minulosti. Nešlo o žalobu, ktorá rieši aktuálnu otázku a v danom prípade nejde ani o prípad určovacej žaloby ako

prostriedku ochrany už porušeného práva, pretože žalobkyňa touto žalobou nesleduje zosúladenie zhody zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom (zápis jej vlastníckeho práva v katastri nehnuteľnosti), ale ide jej len o vyplatenie náhrady za vyvlastnenie pozemku, teda o plnenie, ktorého sa môže domáhať žalobou na plnenie, v ktorom konaní by sa otázka vlastníckeho práva posudzovala ako otázka predbežná. Z uvedeného je zrejmé, že odvolací súd na podklade viacerých skutkových zistení a v súvislosti s nimi prijatých právnych záverov, dospel k záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobkyne na predmetnom určení." Súčasne intervenient vo svojom vyjadrení k dovolaniu správne poukázal na rozhodovaciu činnosť najvyššieho súdu konkrétnymi rozhodnutiami, ktoré sa vysporiadali s absenciou naliehavého právneho záujmu.

16. Na základe vyššie citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu nie je možné prisvedčiť ani námietkam žalobkyne o existencii naliehavého právneho záujmu.

17. Obiter dictum. Ak zmyslom žaloby, ako deklarovala žalobkyňa v rámci dovolania bolo získanie náhrady za vyvlastnenú nehnuteľnosť, mala žalobu smerovať k vyplateniu konkrétnej výšky náhrady. V danom konaní by predbežnou otázkou (a nie výsledkom) bolo určenie vlastníckeho práva. Teda žalobkyňou v dovolaní deklarovaný cieľ sa v tomto prípade prieči podstate a zmyslu určovacej žalobe.

18. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 CSP tak, že úspešnému intervenientovi v dovolacom konaní priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.